

ROZDZIAŁ III

PRZEBIEG OPERACJI KRYPT. "ZORZA II"

1. Ocena skuteczności działań służb resortu, w tym zwłaszcza Departamentu IV i pionu IV

Opracowane na podstawie analizy sytuacji operacyjno-politycznej prognozy co do przebiegu papieskiej wizyty, okazały się trafne.

Stronie kościelnej, mimo usilnych starań i stworzonych ułatwień, nie udało się skompletować takiej ilości uczestników uroczystości z udziałem papieża, jaką prognozowano. Do ułatwień tych należały decyzje władz o ustanowieniu dnia wolnego od pracy w miastach etapowych, możliwości takich rozwiązań w miastach sąsiedzkich oraz pełne zabezpieczenie dodatkowych środków transportu kolejowego i autobusów. W zdecydowanej większości województw nie objętych wizytą nie wykorzystano nawet w połowie wcześniej zabezpieczonego transportu /np. Bielsko Białą, Wałbrzych/ lub wykorzystano go w 20 - 50% pojemności /np. Ostrołęka/. Łącznie, wbrew przewidywaniom strony kościelnej, we wszystkich uroczystościach z udziałem papieża zgromadziło się łącznie około 5 mln. osób, zaś na trasach przejazdów około 1,5 mln.

Uroczystości z udziałem papieża w Lublinie, Kra-

kowie, Częstochowie, Szczecinie i Łodzi miały w zasadzie zasięg regionalny. Zgromadziły uczestników z województw wizytowanych i częściowo ościennych, wchodzących w skład danej diecezji. Uczestnictwo osób z innych terenów, poza Lublinem, było nieliczne. Do Lublina, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami, przybyli przedstawiciele szkolnictwa wyższego ze wszystkich ośrodków akademickich. Wiele osób spośród indywidualnie zaproszonych np. z Radomia i Kielc odmówiło przyjazdu.

Uroczystości w Tarnowie, Gdańsku i Warszawie w dniu 14 czerwca zgromadziły uczestników ze wszystkich województw. Do Tarnowa przybyły pielgrzymki duszpasterstwa rolników indywidualnych. W ich składzie znaleźli się liczni aktywiści b. "Solidarności" Rolników Indywidualnych oraz grupy duszpasterstwa harcerzy z ponad dwudziestu województw.

W Gdańsku i Warszawie odnotowano pielgrzymki zbiorowe i przyjazdy indywidualne z terenu całego kraju, przy czym właśnie w Gdańsku najliczniej był reprezentowany przeciwnik polityczny, w tym zgrupowany w Duszpasterstwie Ludzi Pracy. Znaleźli się tam niemal wszyscy liderzy b. "Solidarności" i antysocjalistycznych ugrupowań typu KPN, KOR, ROPCziO itp.

W ramach działań służb porządkowych w środowiskach i na trasach przejazdu do miejsc centralnych uroczystości:

- uniemożliwiono wyjazd bądź udział w uroczystościach ponad 2000 osób, stanowiących zagrożenie dla porządku publicz-

nego. Tylko do Gdańska nie dopuszczono 1851 osób;
- zatrzymano łącznie 348 osób, w tym jednego obywatela CSRS. Najwięcej osób zatrzymano w Krakowie /46, w tym 1 areszt za naruszenie nietykalności funkcjonariusza MO/ oraz w Gdańsku - 44, z czego 14 skierowano do kolegium d/s wykroczeń.

Zatrzymano 149 osób za wykroczenia przeciwko porządkowi publicznemu, a 199 prewencyjnie;

- odebrano ponad 300 transparentów i haseł, w 90% o treści "Solidarnościowej". Ponadto odebrano około 700 drzewców, kilka tysięcy butelek, noży i przedmiotów mogących stanowić zagrożenie dla uczestników uroczystości.

W rezultacie przedsięwzięć dyscyplinująco-zapobiegawczych przed przyjazdem papieża oraz w trakcie trwania wizyty, wszystkie uroczystości przebiegły w spokoju.

Zagrożenia wystąpiły, zgodnie z przewidywaniami, w Krakowie, Gdańsku i częściowo w Warszawie. Sprowadzały się one do sformowania pochodów z transparentami "Solidarnościowymi". Każdorazowo były one blokowane a następnie rozwarstwiane przez MO bez użycia środków przymusu bezpośredniego.

W trakcie blokowania i rozwarstwiania w Krakowie ranny został jeden funkcjonariusz MO /sprawca, który działał pod wpływem alkoholu został aresztowany/, zaś w Gdańsku obrażenia odniosło 4 funkcjonariuszy.

W miejscach centralnych uroczystości i na trasach przejazdu papieża odnotowano 170 transparentów, głów-

nie o treści "Solidarnościowej". Do nielicznych należały transparenty i hasła KPN, ruchu "Wolność i Pokój", ZMW, NZS. Kolportaż wrogich ulotek odnotowano w Tarnowie, Krakowie, Gdańsku i Warszawie.

Współdziałanie sił mundurowych z kościelną służbą porządkową do czasu rozpoczęcia uroczystości z udziałem papieża było prawidłowe. Po rozpoczęciu uroczystości w większości służba ta przyjmowała postawę pasywną, w szczególności nie reagowała na wnoszone transparenty i hasła, mimo, że w sposób oczywisty zasłaniały one widoczność papieża innym wiernym. W Krakowie np. odnotowano nawet przypadki włączania się przedstawicieli kościelnej służby porządkowej do demonstracji i rozrzucania ulotek.

Na drogach dojazdowych do miejsc uroczystości, mimo wzmożonego ruchu, nie odnotowano wzrostu ilości wypadków drogowych. Nie odnotowano też wydarzeń nadzwyczajnych w komunikacji PKP i PKS.

W czasie trzeciej wizyty w Polsce Jan Paweł II wygłosił 30 homilii i przemówień, w tym 4 wcześniej nie zaplanowane /w Krakowie do młodzieży, na Jasnej Górze w Częstochowie, na lotnisku Lublinek k/Łodzi i w Katedrze Łódzkiej.

Porównując teksty dostarczone do "Interpressu" z treścią rzeczywiście wygłoszonych kazań papież dokonał licznych odstępstw, rozwijając i tak rozległą tematykę społeczną.

Eksponując temat wolności, pluralizmu, praw czło-

wieka, solidarności, papież zawarł liczne odniesienia polityczne współbrzące z propagowanymi przez polityczną opozycję. W konwencji tej mieszczą się nawiązania do porozumień społecznych z 1980 r. w Rzeszowie, Szczecinie i Gdańsku oraz w trzech przypadkach do osoby ks. Popiełuszki i jego śmierci.

Jakkolwiek w wystąpieniach Jana Pawła II nie było napastliwości w stosunku do władz państwowych, to jednak brak jednoznacznego publicznego wsparcia dla linii porozumienia narodowego i polskich inicjatyw w sprawie walki o pokój, przy jednoczesnych licznych aluzjach o politycznie niekorzystnej wymowie dają podstawę do przyjęcia, że stanowiły one rzeczywiste dowartościowanie przeciwnika politycznego.

2. Ocena słuszności koncepcji zabezpieczenia wizyty

Na spokojny przebieg trzeciej wizyty papieskiej w Polsce złożyły się następujące czynniki:

- ukierunkowane poprzez wytyczne operacyjno-polityczne wielopłaszczyznowe działania wszystkich służb i ogniw organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych w okresie znacznie poprzedzającym pielgrzymkę. W ich wyniku pogłębiono rozpoznanie zamierzeń przeciwnika politycznego i systematycznie przeciwdziałano zagrożeniom, w tym także ze strony środowisk kryminalnych, które konsekwentnie dyscyplinowano;
- szerokie współdziałanie z hierarchią kościelną w kierunku

- zachowania spokoju publicznego w kraju przy utrzymaniu religijnego charakteru pielgrzymki;
- wcześniejsze rozpoznanie ewentualnych zagrożeń i przystosowanie sił porządkowych i operacyjnych, w celu niedopuszczenia do ich wystąpienia lub umiejętnego ich likwidowania;
 - spadek społecznego zainteresowania udziałem w uroczystościach, spowodowany między innymi licznymi transmisjami radiowo-telewizyjnymi;
 - brak społecznego poparcia dla elementów ekstremalnych przy podejmowaniu prób zakłócenia porządku publicznego;
 - konsekwentne i jednocześnie taktowne postępowanie mundurowych sił porządkowych w stosunku do uczestników uroczystości z udziałem papieża. Kultura osobista i postawa funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej była wielokrotnie ekspozowana i zauważana przez społeczeństwo.

Istotne znaczenie dla zachowania ładu i porządku publicznego w okresie wizyty papieskiej miały nadto:

- znacząca pomoc Ministerstwa Obrony Narodowej w zakresie transportu, zakwaterowania i wsparcia fizycznego operacji;
- wcześniejsze włączenie ministerstw, instytucji i organizacji do wzmożenia nadzoru nad bronią, materiałami wybuchowymi i niebezpiecznymi środkami chemicznymi przy ich przechowywaniu i w transporcie, co jednocześnie stanowiło szerokie zaangażowanie instytucji państwowych i organizacji społecznych w działania dyscyplinujące;

- uzgodnienia z Głównym Urzędem Cei w sprawie wzmożenia kontroli celnej w ruchu międzynarodowym.

Wielokierunkowe działania resortu spraw wewnętrznych w okresie poprzedzającym wizytę i w czasie jej trwania, a przede wszystkim współdziałanie z instytucjami i organizacjami w tym z hierarchią kościelną, miały znaczenie daleko wykraczające poza samą operację zabezpieczenia.

Nawiązany dialog z władzami kościelnymi różnego szczebla wymaga kontynuowania, bowiem przygotowania i przebieg operacji jednoznacznie potwierdzały jego zasadność.

W porównaniu do 1983 r. znacznie spadło społeczne zainteresowanie wizytą papieża, w tym wykorzystywanie uroczystości z jego udziałem do szkodliwych politycznie demonstracji.

Zakłóceniem przebiegu wizyty i demonstrowaniem szkodliwych politycznie haseł zainteresowanie wykazały głównie ekstremalne ośrodki i grupy prosolidarnościowe. Zamiary i działania ich w tym zakresie pokrywały się z intencjami niektórych sił Zachodu i były koordynowane przez zagraniczne ośrodki dywersji propagandowej emigracji politycznej, ciągle zainteresowanej destabilizacją sytuacji społeczno-politycznej w kraju.